ДЗР

ДРЖА

С О Д Р Ж И Н А

	Страна
Резиме	1 - 4
Основни податоци	5 - 16
Цел, опфат и методологија на ревизијата	17 - 20
Ревизорски наоди	21 - 49
Заклучок	50 - 51
Препораки	51 – 52
Забелешки на Нацрт извештај	
Одговор на забелешки	

Прилог 1 – Преглед на планирани и реализирани средства за програмски активности реализирани од Сектор за претприемништво и конкурентност на мали и средни претпријатија при Министерство за економија

Прилог 2 – Преглед на планирани и реализирани средства за програмски активности реализирани од Агенција за поддршка на претприемништвото во Република Македонија

Прилог 3 – Преглед на пласирани средства за реализација на политиките за развој на МСП преку други институции

ДЗР
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА

ул. Македонија 12/3
1000 Скопје
Република Македонија
Тел: + 389 2 3211 262
Факс: +389 2 3126 311
e-mail: dzr@dzr.gov.mk
www.dzr.gov.mk

Број: 09-158/10
Дата: 21.03.2016

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ НА ОВЛАСТЕНИОТ ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

РЕЗИМЕ

Извршивме ревизија на успешност на тема „Ефикасност на системот на креирање и реализација на политики, мерки и активности во насока на развој и поддршка на мали и средни претпријатија во Република Македонија“ со цел да дадеме оценка на функционирањето на институциите одговорни за креирање и реализација на политиките, мерките и активностите за развој и унапредување на мали и средни претпријатија во Република Македонија, како и оценка на ефикасноста на спроведените мерки.

Опфатот и доказите кои се обезбедени по пат на спроведување на техники и методологија од страна на ревизијата, даваат основа да го изразиме следниот заклучок:

Политиките за развој и поддршка на мали и средни претпријатија што Владата на РМ во изминатиот период ги има преземено преку низа мерки и активности во насока на подобрување на сферата на нивното работење се однесуваат на поедноставување на регистрацијата на стопанските субјекти преку едношалтерски систем, поедноставен даночен систем преку воведување на рамен данок, користење на поволни кредити обезбезбедени од ЕИБ кредитните линии, поголема имплементација на информатичката и комуникациската технологија за поттикнување на Е-бизнисот, создавање услови за поголема улога на технологијата и иноваторството во развојот на МСП како и јакнење на дијалогот меѓу јавниот и приватниот сектор.

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ОД РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ - ЕФИКАСНОСТ НА СИСТЕМОТ НА КРЕИРАЊЕ И РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПОЛИТИКИ, МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ВО НАСОКА НА РАЗВОЈ И ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ња во постоечките фирми, а се со цел да се
носта во земјата.

фирми како и порст на вработува
намали високото ниво на невработе

11 – 2015 година.

Извор на податоци: програма за работа на владата на РМ за период од 20

66344	152392	56200	72955	347891	2013
65766					2012

2 по 2003 година

2013

трговски друштва и законите за негово изменување и дополнување, РМ ја има прифатено методологијата на Европската комисија за класификација на претпријатијата и на тој начин е извршена хармонизација на националната со европската дефиниција за МСП.

Дефиницијата за МСП се темели на три параметри:

- број на вработени,
- годишен приход и
- просечна вредност на вкупни средства по годишни сметки во последните две години.

Со цел запознавање на условите и можностите за работење и развивање на МСП, со ревизијата ги опфативме следниве акти:

- Закон за трговски друштва;
- Закон за организација на органите на државната управа;
- Закон за основање на Агенција за поддршка на претприемништвото;
- Закон за основање на Македонска банка за поддршка на развојот;
- Закон за здруженија и фондации;
- Закон за иновациска дејност;
- Национална Стратегија за развој на мали и средни претпријатија (2002-2013);
- Програма за работа на Владата на Република Македонија за 2011-2015 година;
- Програма за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија (2007-2010);
- Стратегија за иновации на Република Македонија 2012-2020;
- Годишни програми на Министерството за економија за развој на претприемништво, конкурентноста и иновативноста на МСП за 2013, 2014 и 2015 година;
- Годишни програми на Агенција за поддршка на претприемништвото за конкурентност, иновации и претприемништво за 2013, 2014 и 2015 година;
- Програми за рамномерен регионален развој на Министерството за локална самоуправа за 2014 и 2015 година;
- Стратегии и стратешки планови за локален економски развој на општини и
- други законски и подзаконски акти .

3. Институционална инфраструктура

Сите мерки и активности кои се реализирани и се реализираат во областа на развојот и поддршка на МСП се во функција на јакнење на јавната поддршка кон нив, која најчесто се изразува во вид на организирана мрежа на институции (државни, јавни, регионални и/или локални, приватни) кои нудат различни видови на финансиска и нефинансиска помош и создаваат општо поволна рамка во која ќе функционираат и ќе се развиваат бизнисите.

3.1. Сектор за претприемништво и конкурентност на МСП при Министерство за економија

Согласно Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните места во Министерството за економија, Секторот за претприемништво и конкурентност на МСП помеѓу другото е надлежен да ги врши работите кои се однесуваат на:

- развој на МСП и занаетчиите преку поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста;
- изготвување годишен план за работа, Стратешки документи за развој на претприемништвото и конкурентноста и МСП, Акциони среднорочни програми на мерки и активности за реализација на Стратешките документи за развој на МСП, едногодишни програми за поддршка на претприемништвото и конкурентноста и МСП;
- покренување иницијативи и активности за донесување на нормативни акти со кои се поттикнува претприемништвото, конкурентноста и иновативноста и МСП и занаетчиството;
- изготвување програми и проекти за поддршка на претприемништвото и конкурентноста и МСП и занаетчиството;
- соработка со органите и телата на ЕУ за подршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста и МСП;
- организирање и координација на соработка со странски донатори за реализација на проекти кои го поддржуваат претприемништвото, конкурентноста и иновативноста и МСП;
- ширење на институционална инфраструктура, соработка со Агенциите, регионалните, локалните центри за развој и бизнис центрите преку елементи на финансиска и нефинансиска поддршка;
- развој на човечките ресурси;
- организирање и координација на активности кои ги промовираат МСП и занаетчиите, активности околу одржувањето на советувања, конференции, форуми и симпозиуми за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста и МСП, соработува со домашните и странските информативни мрежи и бази на податоци и
- изготвување на мислења и анализи за прашања поврзани со спроведување на одредени политики и друго.

3.2. Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија-АППРМ

Основањето, организирањето и работењето на Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија е уредено со Законот за основање на

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ОД РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ - ЕФИКАСНОСТ НА СИСТЕМОТ НА КРЕИРАЊЕ И РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПОЛИТИКИ, МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ВО НАСОКА НА РАЗВОЈ И ПОДДРШКА НА МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

II. ЦЕЛИ, ОПФАТ И МЕТОДОЛОГИЈА НА РЕВИЗИЈА

1. Цели на ревизијата

1.1. Целта на ревизијата на успешност е да одговори на прашањата:

- Дали воспоставениот систем на креирање и реализација на мерки и активности во областа на развој и поддршка на МСП и претприемништвото е ефикасен?
- Дали постојат и кои се проблемите при [redacted]

институции со цел обезбедување континуиран развој и поддршка на МСП и претприемништвото во Република Македонија.

3.4. Заклучоците од оваа ревизија на успешност ќе придонесат за унапредување на мерките, политиките и активностите што ги креираат и реализираат институциите формирани за развој и унапредување на МСП преку носење на потребни стратешки и подобрени законски решенија со кои ќе се овозможи подобра организација, координација и комуникација на институциите задолжени за развој и поддршка на МСП како на централно така и на локално ниво.

3.5. Во ревизија на успешност применивме комбинација од системски ориентиран, проблемско ориентиран пристап и пристап ориентиран кон резултати и се стекнавме со информации за:

- начинот на кој е воспоставен и функционира системот на креирање и реализација на мерки и активности во областа на развој и поддршка на МСП и претприемништвото,
- проблемите со кои се соочуваат институциите при реализација на мерките и активностите, причините за истите како и ефектите од спроведените мерки и активности врз МСП и
- ефектите во работењето на МСП по искористувањето на кредитните линии обезбедени преку Македонска Банка за поддршка на развојот и деловните банки во Република Македонија.

3.6. Со цел добивање на релевантни и доволни ревизорски докази кои водат кон ревизорските наоди, заклучоци и препораки ги користевме следниве техники на ревизија на успешност:

- увид и испитување на приложена документација (стратегии, програми за работа, изготвени извештаи за реализирани активности од наведените институции и други доставени документи);
- интернет пребарување низ законска и стручна литература;
- разговори/интервјуа со одговорни лица во субјектите, опфатени со прелиминарните истражувања,
- истражувања со прашалници и
- анализа на податоци.

3.7. Ревизијата на успешност е извршена во периодот од 15.07.2015 до 20.12.2015 г година, од страна на тимот на Државниот завод за ревизија во состав:

- м-р Цвета Ристовска, помошник на главниот државен ревизор и ОДР;
- Љубица Тошевска, раководител на ревизија и ОДР;
- Катица Николовска – самостоен ревизор и ОДР,

- остваруваат вкупен годишен обрт кој не надминува 1,5 милиони евра во денарска противвредност или вкупен биланс на состојба кој не надминува износ од 1,1 милиони евра во денарска противвредност;
- се независни во работењето и
- се најмалку 51 % во приватна сопственост;

2. трговци поединци;
3. лица кои вршат занаетчиска дејност и
4. други вршители на дејности.

Законот за основање на АППРМ како критериуми ги прифаќа поимите „вкупен годишен обрт" и „вкупен биланс на состојба", додека во Законот за трговски друштва критериуми се „бруто/годишен приход" и „просечна вредност на вкупни средства во активата ".

Наведеното упатува на тоа дека малото стопанство го сочинуваат микро и само дел од малите претпријатија кои ги исполнуваат наведените критериуми, односно не ги опфаќа средните претпријатија.
Поаѓајќи од тоа што опфаќа поимот мало стопанство, а имајќи предвид дека АППРМ се основа за реализација на Програмата на мерки и активности за поддршка на претприемништвото, создавање конкурентност на малото стопанство во РМ и реализација на други програми донесени од Владата на РМ кои се однесуваат на претприемништвото и малото стопанство, делокругот на работа на АППРМ се ограничува само на микро и мал дел од малите претпријатија. Согласно Законот за основање на АППРМ, активностите кои ги предлага и реализира Агенцијата преку едногодишните програми се во насока на развој на МСП.

Ако се има предвид дека од класификацијата на претпријатијата како микро, мали или средни зависи можноста истите да користат државна поддршка, особено е значајно да се има единствен пристап при дефинирање на МСП и хармонизирање на националната легислатива на тоа поле.

Закони кои го регулираат работењето на МСП

1.2. Успехот на малите и средни претпријатија е условен од повеќе внатрешни и надворешни фактори кои влијаат на бизнис климата. Внатрешните фактори потекнуваат од самото претпријатие и истото може да ги контролира, но надворешните фактори кои најчесто претставуваат поголема закана за опстанокот на фирмите се надвор од нивна контрола. Во надворешни фактори се вбројуваат: социолошките, економските, политичките, правните и други елементи на макро опкружувањето.

За периодот кој е предмет на ревизија (2013-2015) година утврдивме дека Министерството за економија нема изготвено Стратешки документ за развој на претприемништвото и конкурентноста и МСП и Акциони среднорочни програми на мерки и активности за нивна реализација. Последната ревидирана „Национална Стратегија за развој на МСП" која претставува основна насока за остварување на визијата, зададените цели и приоритети во областа на претприемништвото и МСП, се однесува на периодот 2002-2013 година. Во неа се дефинира визијата на Националната стратегија, која требало да биде остварена до крајот на 2013 година, а се однесува на зголемување на:

- Бројот на МСП;
- Вработувањето во МСП и
- Придонес на МСП во создавање на БДП.

Во насока на реализација на утврдената визија, дефинирани се неколку цели кои се однесуваат на:

- Подобрување во креирањето на политики;
- Поедноставување на правното и регулаторното опкружување;
- Подобрување на пристапот до финансии;
- Поедноставување на оданочувањето;
- Промовирање на информатичка и комуникациска технологија;
- Науката, технологијата и иноваторството се во функција на развој на МСП;
- Промовирање на претприемништвото во образованието и обуката;
- Охрабрување на интернационализацијата на МСП;
- Подобрување на услугите за деловен развој и
- Јакнење на дијалогот меѓу јавниот и приватниот сектор.

За секоја утврдена цел дефинирани се конкретни активности кои треба да се реализираат за остварување на Стратегијата.

Со ревизијата утврдивме дека дел од утврдените цели се остварени, пред се оние кои се однесуваат на поедноставување на одданочувањето, промовирање на информатичка и комуникациска технологија, науката, технологијата и иноваторството се во функција на развој на МСП, промовирање на претприемништвото во образованието и обуката и јакнење на дијалогот меѓу јавниот и приватниот сектор. Делумно се постигнати резултати во олеснување на пристапот до финансии, охрабрување на интернационализацијата на МСП и подобрување на услугите за деловен развој.

Останува да се вложат дополнителни напори за подобрување на процесот на креирање политики и поедноставување на правното и регулаторното опкружување. Тоа би ги намалило тешкотиите во примената на законската

Согласно Законот за основање на АППРМ, акционата програма, ја донесува Владата на РМ на предлог на Министерството за економија, а ја релизира АППРМ. Покрај мерките и активностите кои треба да се реализираат, програмата треба да содржи информации за потребните средства и нивните извори, рокови за реализација на програмските активности како и институциите кои учествуваат во нејзина реализација.

Со ревизијата утврдивме дека последната четиригодишна Програма за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП (2007-2010)[13], не ги содржи споменатите елементи, односно нема предвидени средства и извори на средства за реализација на активностите, ниту пак има утврдено преку кои институции истите ќе бидат реализирани и во кој рок. По реализацијата на оваа програма не е изготвена нова среднорочна програма.

За остварување на целите утврдени во националната стратегија за равој на МСП, активностите се реализирани и се реализираат преку годишните програми на Министерството за економија и на АППРМ.

2. Институционална поставеност, соработка и координација на институциите надлежни за планирање, донесување и реализација на политики, мерки и активности за развој и поддршка на МСП и претприемништвото

Преклопување во надлежностите на субјектите кои се задолжени за донесување и реализација на политики, мерки и активности во областа на развојот и поддршка на МСП и претприемништвото

2.1. Сите мерки и активности кои се реализирани и се реализираат во областа на развојот и поддршката на МСП се во функција на јакнење на јавната поддршка кон нив, изразена во вид на организирана мрежа на институции (државни, јавни, регионални, локални, приватни) кои нудат различни видови на финансиска и нефинансиска помош и создаваат општо поволна рамка која овозможува непречено да функционираат и да се развиваат бизнисите.
Институционалната поставеност и соработката помеѓу институциите задолжени за креирање, донесување и реализација на мерки и активности за развој и поддршка на МСП како на национално така и на локално ниво е утврдена со Програмата за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП (2007-2010)[13]. Утврдивме дека дел од институциите се формирани по периодот на реализација на програмата (НСПК), а дел не се формирани воопшто.

[13] Службен весник на РМ број 48/07

2.1.2. Во периодот од 1996 -1999 година преку програмите на PHARE и Британскиот Know How Fund, на локално ниво формирани се пет Регионални центри за поддршка на претприемништвото-РЦПП[15] и три Агенции за поддршка на претприемништвото – (Enterprise Support Agency-ECA)[16] со цел промоција на концептот на претприемништво, обезбедување широк обем на услуги за секторот на МСП, давање на совети и информации за постоечките и потенцијалните претприемачи во градовите и регионите каде дејствуваат и слично.

Со Програмата за работа на Владата на РМ за периодот 2011-2015 година, предвидено е формирање на осум Бизнис центри за поддршка и советодавни услуги за МСП во рамки на центрите за развој на Планските региони во земјава. Во 2014 година изготвена е Студија за можностите за испорака на услуги кон приватниот сектор од страна на Центрите за развој на планските региони (ЦРПР) каде е истакнат ризикот, услугите на Бизнис центрите да бидат паралелни со активности на други веќе постоечки агенции, со кои наместо да се дополнуваат, би биле конкуренти. Ваквиот ризик дополнително се зголемува во услови кога буџетските финансирања се минимални пред сè за постоечките владини агенции, како што е АППРМ и мрежата од институции преку кои таа ги реализира своите активности.

И покрај укажувањата од постоење ризик од преклопување на активности, со годишните Програми за рамномерен регионален развој во 2014 и 2015 година на Министерството за локална самоуправа[17] предвидени се финансиски средства за формирање на овие Бизнис центри. Дел од центрите се активни од 2014 година, а дел започнуваат со работа во 2015 година.

Бизнис центрите врз основа на Програми за поддршка на приватниот сектор, треба да понудат:

- Е - водичи за инвеститори;
- мапи на индустриски зони во планските региони;
- интерактивни ВЕБ портали на кои што ќе можат да се најдат сите важни информации за потенцијалите на планските региони;
- можностите за инвестирање, условите што ги нудат индустриските зони, информации за субјектите кои можат да бидат логистика на инвеститорите како и потенцијални партнери како што се стопанските комори, универзитетите и граѓанскиот сектор.

Од споредбата на надлежностите на Регионалните центри за поддршка на претприемништвото-РЦПП и ЕСА центрите со надлежностите на Бизнис

[15] РЦПП - лоцирани во Скопје, Струмица, Велес, Куманово и Битола
[16] ЕСА - формирани во Охрид, Тетово -Гостивар и Прилеп
[17] Службен весник на РМ 8/14, 22/14 и 196/14

координација на субјектите кои се задолжени за спроведување на мерките и активностите.

Институционалните механизми воспоставени при креирањето, донесувањето и реализацијата на мерките и политиките за развој и поддршка на МСП треба да обезбедат кохерентен пристап и ефективна координација во сите фази со сите субјекти.

Со увид во програмските документи (стратегии, програми), начинот на нивна реализација, одоговорените прашалници, констатиравме дека недостасува комуникација и координација меѓу институциите на национално со институциите на локално ниво.

- На национално ниво, Секторот за претприемништво и конкурентноста на МСП при Министерство за економија презема низа активности во насока на усвојување нови мерки и нивно преточување во програми и законски решенија одобрени од Владата на РМ и притоа остварува комуникација со АППРМ и НСПК. Директни комуникации со МСП се реализираат преку организирање на разни манифестации, промоции и слично. Своите мерки и активности ги промовира преку веб страницата на Министерството за економија www/economy.gov.mk како и преку порталот konkurentnost.mk;
- АППРМ, како координатор на мрежата на институции за поддршка на МСП, активно учествува во промоција на своите мерки и активности директно пред МСП преку презентации во градови во организација од регионалните центри - РЦПП и ЕСА. АППРМ располага со сопствена база на информации за МСП формирана врз основа на претходни корисници на државна поддршка која се проширува со корисници на нови мерки. За актуелните мерки на АППРМ, МСП може да се информираат преку нивната веб страна www/apprm.gov.mk;
- НСПК како релативно нова институција своите активности ги насочува кон зајакнување на дијалогот помеѓу јавниот, приватниот и граѓанскиот сектор и промовирање на идеи и начела кои ќе овозможат долгорочен и одржлив економски развој. При вршењето на својата мисија НСПК остварува соработка со администрацијата на ЕЛС, претставниците на бизнис заедницата и други здруженија сè со цел прибирање на информации за потребите на МСП, кои подоцна доколку се реални и остварливи се преточуваат во предлози за нови национални мерки и

При креирање на политиките за развој на МСП потребно е поголема координација како помеѓу министерствата и другите државни органи така и помеѓу институциите од централната и локалната власт. Заменик Претседателот на Владата на РМ одговорен за економски прашања и неговиот кабинет вршат координација на реализацијата на приоритетите во економскиот развој. Координација во извршување на активностите се спроведува по вертикала меѓу институциите во состав на надлежните министерства или агенции, но не и хоризонтално меѓу инстутуции на централно ниво со сродните на локално ниво.

Недоволното ниво на комуникација и координација меѓу институциите на национално и локално ниво при креирањето на мерките за развој на МСП создава ризик од намалување на ефектите при нивната реализација.

3. Финансиски и човечки ресурси при планирање, донесување на мерки и реализирање на активности во областа на развој и поддршка на МСП и претприемништвото

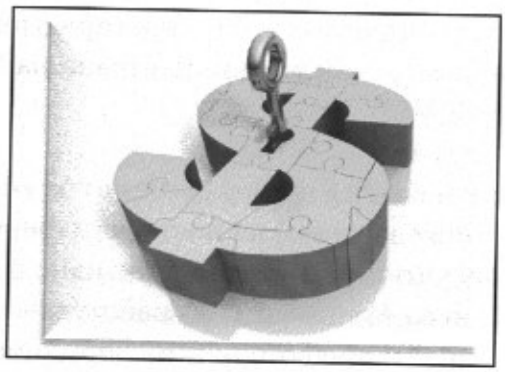

Финансиските средства за развој и поддршка на МСП во РМ се обезбедуваат од:
-Буџетот на Република Македонија,
-буџетите на единиците на локалната самоуправа,
-заеми и
-други извори во согласност со закон.

Со ревизијата ги опфативме средствата што преку буџетите на институциите наведени во точка II.2.1., се обезбедуваат и се нудат како финансиска и нефинасиска поддршка на МСП преку соодветни мерки.

Финансиски средства обезбедни од Буџетот на РМ

3.1. Со годишните програми на Министерството за економија, за развој на претприемништво, конкурентноста и иновативноста на МСП за 2013, 2014 и 2015 година[18], предвидени се активности кои се реализираат скоро секоја година, а се во насока на поддршка на автентични занаети, надоместување на дел од

[18] Програмите се објавени во Службен весник на РМ број 4/13, 77/13, 103/13, 143/13, 7/14, 158/14 и 194/14

Табела 5: Агенција за поддршка на претприемништво на РМ

во 000 денари

Година	Планирани средства со буџетско барање	Одобрени со Буџет на АППРМ	Реализирани средства	Реализација на програмите
2013	37.502	4.300	4.214	98,00%
2014	41.252	3.900	3.859	98,95%
2015	45.377	3.900	3.900	100,00%
Вкупно:	**124.131**	**12.100**	**11.973**	**99,00%**

Во Прилог 2 се прикажани планираните и реализираните средства за секоја мерка поединечно, реализирани од страна на АППРМ.

Наведените состојби укажуваат дека средствата што со Буџетот на РМ се планираат и издвојуваат преку двете носечки институции, Министерството за економија и АППРМ задолжени за развој и унапредување на МСП, се наменети за реализација на мерки кои се идентични и се нудат континуирано неколку години наназад. Дел од нив се укинати поради неможноста субјектите да ги исполнат барањата при аплицирањето или поради малите износи кои се нудат за одредени мерки.

Финансиски средства обезбедни од Буџетите на ЕЛС и други извори

3.3. Финансирањето на потребите за развој и унапредување на МСП на локално ниво се реализира преку единиците на локална самоуправа, кои во рамки на секторите/одделенијата за ЛЕР – локален економски развој преку свои програми планираат средства за конкретни мерки и активности. Со цел да обезбедиме информации за висината на средствата наменети за развој и унапредување на МСП што општините ги издвојуваат од своите буџети, доставивме прашалници до 16 општини од кои повратно одговорија 14. Од добиените одговори, во 12 општини преку стратегии и годишни програми се врши планирање на активностите и средствата за овие намени (две општини немаат усвоено стратегии/годишни планови за ЛЕР). Во најголем дел мерките за поддршка на МСП се однесуваат на подобрување на инфраструктурата (изградба и реконструкција на локални патишта, мрежи и слично), промоција на локалните бизниси на саеми, обезбедување на прекугранична соработка, обуки и едукација за потребите на МСП како и за можности за регионално поврзување на локалните бизниси.

3.4. Финансирањето на Бизнис центрите за поддршка и советодавни услуги за МСП во рамки на центрите за развој на планските региони во земјава е согласно

Табела 6: Услови за начинот на користење и враќање на кредитите од ЕИБ

Кредитна линија	Износ на одобрени средства во евра	Рок на враќање кон ЕИБ	Камата кон деловни банки	Рок на враќање од корисници	Камата кон крајни корисници
ЕИБ 1	100.000.000	4 – 12 г за МСП 4 - 15 за ПП	1%	4-5 за МСП 2-3 за ТОС	5,5%
ЕИБ 2	50.000.000	мин – 4 г мак -8 г од повлекување на секоја транша	1%	2-8 за МСП 2-3 за ТОС 2-8 за ПП	5,5%
ЕИБ 3	100.000.000	мин – 4 г мак -8 г од повлекување на секоја транша	1%	2-8 за МСП 2-3 за ТОС 2-8 за ПП	5,5%
ЕИБ 4	100.000.000	мин – 4 г мак -8 г од повлекување на секоја транша	1%	2-8 за МСП и Мид Кап 2-3 за ТОС 4-8 за ПП	До 5,5%
	350.000.000				

Средствата обезбедени со кредитните линии од ЕИБ се наменети за финансирање на:

- МСП – мали и средни петријатија;
- ПП- приоритетни проекти – инвестиции од било која големина во области на енергија, заштита на околината, здравството и образованието, индустрија, туризмот и други услужни сектори;
- ТОС- трајни и обртни средства и
- МИД- КАП – проекти за претпријатија кои имаат минимум 250 и максимум 3000 вработени вкупно во време на кредитна апликација

За секој одобрен заем, Владата на РМ има донесено одлуки за плаќање на трошоците по основ на камати што МБПР ги има кон ЕИБ, односно одлука за субвенционирање на каматите. Согласно амортизационите планови, по основ на камати кои МБПР ги должи кон ЕИБ, од Буџетот на РМ до 31.12.2015 година исплатени се 13.262.321 евра, односно 64,25 % од износот на вкупните камати за овие кредити.

стапка до 5,5%, преку анекси кон склучените договори меѓу крајните корисници и деловните банки се применува и за неплатениот дел од кредитите земани од кредитните линии од ЕИБ 1, 2 и 3.

Одлуката за висината на каматната стапка кон крајните корисници од/до 5,5% на годишно ниво со одлука ја има утврдено Владата на РМ која е инкорпорирана во среднорочната програма за работа на Владата на РМ.

Согласно податоците добиени од МБПР, во графикон 5 прикажано е учеството на деловните банки во пласирањето на средствата од ЕИБ кредитните линии.

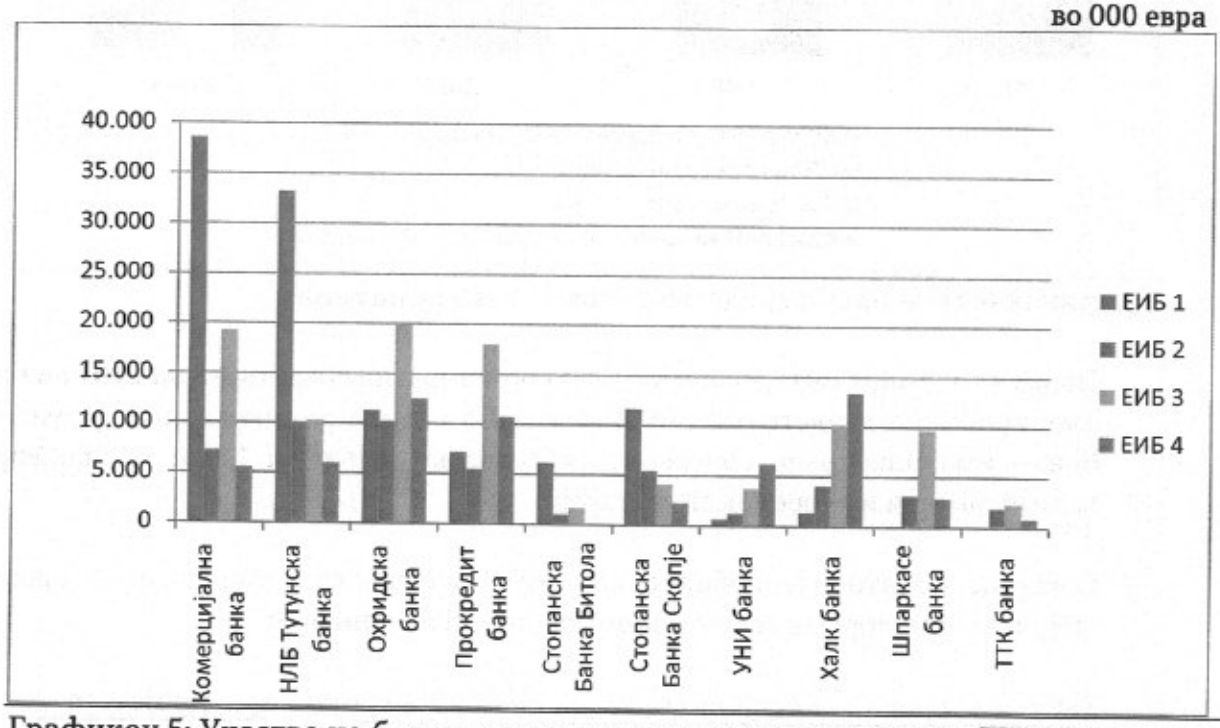

Графикон 5: Учество на банките во пласирање на средствата од ЕИБ кредитите

Висината на пласираните средства според намената се прикажани во графикон 6:

Ако се земат во предвид само бројот на мали и средни претпријатија во 2014 година – 17.828 (табела 13 подолу) и вкупно склучените договори од ЕИБ 1, ЕИБ 2 и ЕИБ 3, - 1.627 (истите целосно се пласирани до 2014 година), произлегува дека само 9% од МСП користиле поволни кредитни линии, како и фактот дека исти претпријатија повеќе пати имаат добиено кредити за што имаат склучено и повеќе договори.

Информациите добиени од петте деловните банки во однос на поднесени и одобрени барања за користење на поволните кредити до 30.09.2015 година, говорат дека во најголем број барањата се одобрени.
Ова се должи на воспоставените процедури при одобрување на кредитите, со кои се земат во предвид само оние барања кои ги исполнуваат потребните услови и критериуми. Во табела 9 прикажани се бројот на примени и одобрени барања во пет деловни банки.

Табела 9: Број на поднесени и одобрени барања

Година	ЕИБ I		ЕИБ II		ЕИБ III		ЕИБ IV	
	Примени	Одобрени	Примени	Одобрени	Примени	Одобрени	Примени	Одобрени
2009	63	48	0	0	0	0	0	0
2010	196	185	0	0	0	0	0	0
2011	71	76	48	36	0	0	0	0
2012	35	34	62	72	92	82	0	0
2013	40	42	9	9	130	130	0	0
2014	55	55	4	4	76	78	83	80
2015	28	28	1	1	3	3	60	59
Вкупно:	**488**	**468**	**124**	**122**	**301**	**293**	**143**	**139**

Малиот број на барања за одобрување на кредитите се должи пред се на условите што МСП треба да ги исполнат за одобрување на кредити - хипотека на недвижен имот, залог на подвижни предмети, меници и друго, како и предностите кои се нудат на субјектите при нивно одобрување доколку:

- во тековната во однос на претходната година имаат зголемен обем на работење во висина од најмалку 5% или зголемен извоз од најмалку 5%;
- имаат спроведено вложување во модернизација, заштеда на енергија, заштита на околина;
- го зголемиле бројот на вработени;
- имаат добра пазарна конкурентност (приходи од работење поголеми од расходи од работење, тековна ликвидност поголема од 0,8 и најмалку 30% приходи од извозот).

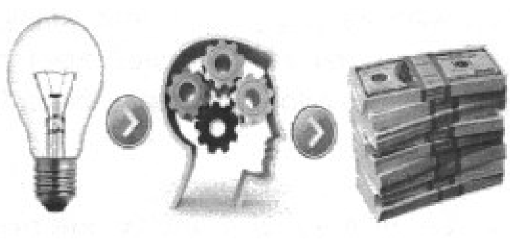

Согласно Буџетот на ФИТР за 2015 година, за доделување на кофинансирани грантови за старт-ап, спин-оф трговски друштва и иновации, кофинансирани грантови за трансфер на технологии, кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации и техничка помош преку деловно-технолошки акцелератори планирани се средства во износ од 28.905 илјади денари од кои:

- Од основен буџет на ФИТР - 514 илјади денари или 1, 77%
- Од Заеми од ЕБРД - 10.375 илјади денари или 35,89%
- Од Програма за рурален развој - 18.016 илјади денари или 62,32%.

Според извештајот доставен од ФИТР, во текот на 2015 година доделени се грантови само за старт-ап и спин-оф трговски друштва и иновации на 16 фирми во вкупен износ од 251.400 евра или околу 15.511 илјади денари.

Покрај институциите кои директно финансиски ги помагаат МСП, со Законот за иновациска дејност предвидени се деловно технолошки инкубатори и технолошки акцелератори како субјекти кои можат [illegible] старт- ап и спин-оф бизниси:

- Деловно технолошки инкубатор - субјект за давање на инфраструктурна поддршка на иновациска дејност чија основна дејност е става[illegible] располагање деловен простор, административни, технички и други усл[illegible] новооснованите трговски друштва, за период не подолг од три години;
- Деловно технолошки акцелератор - субјект за давање на инфраструк[illegible] поддршка на иновациска дејност чија основна дејност е става[illegible] располагање деловен простор, административни и технички [illegible] менторство и обука, консултантски услуги и тренинг, обезбедува[illegible] иницијално финансирање и давање на стручна помош за надминува[illegible] организациските и стратешките пречки на трговските друштва во ос[illegible] (старт-ап претпријатијата) вклучувајќи го периодот на развива[illegible] деловната идеја до основањето и почетното дејствување на ст[illegible] претпријатието. Периодот на нудење на услугите на деловниот акцел[illegible] не треба да биде подолг од шест месеци, односно од почетокот на разр[illegible] на деловната идеја до денот на основањето и почетното дејствува[illegible] стартап претпријатието.

Генерален државен ревизор

Овластен државен ревизор

Табела 11: Пласирани средства преку други институции

во 000 денари

Субјекти	2014	2015	Вкупно
Агенција за вработување на РМ	117.311	97.625	214.936
Агенција за финансиска поддршка на земјоделството	1.984.703	2.241.160	4.225.863
Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на РМ	492	492	984
Агенција за поддршка и промоција на туризмот	23.273	20.729	44.002
Вкупно	**2.125.779**	**2.360.006**	**4.485.785**

Пласираните средства до МСП, реализирани преку конкретни политики од страна на институциите прикажани во табелата погоре, детално се прикажани во Прилог 3.

Ревизијата констатира дека вкупните средства за поддршка на развојот на МСП обезбедени од Буџетот на РМ во текот на 2015 година изнесуваат 2.720.439 илјади денари, и истите бележат тенденција на зголемување во однос на 2014 година (во 2014 година - 2.143.021 илјади денари) -Табела 12.

Табела 12: Износ на средствата пласирани за развој на МСП

во 000 денари

Институција	2014	2015
Сектор за претприемништво и конкурентност МЕ	7.054	61.192
Агенција за поддршка на претприемништвото	3.900	3.900
Бизнис центри за поддршка на МСП во Центрите за развој на планските региони	6.288	6.288
Фонд за иновации и технолошки развој	0	289.053
Агенција за вработување на РМ	117.311	97.625
Агенција за финансиска поддршка на земјоделството	1.984.703	2.241.160
Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на РМ	492	492
Агенција за поддршка и промоција на туризмот	23.273	20.729
Вкупно:	**2.143.021**	**2.720.439**

Зголемувањето на средствата кои се издвојуваат за развој и унапредување на МСП ќе придонесат за позитивни ефекти во развојот на економијата на РМ, можности за зголемување на продуктивноста и флексибилноста во стопанството, намалување на невработеноста, како и подобрување на вкупниот општествен развој.

4. Мониторинг на реализирани активности, евалуација на ефекти и статистика за МСП

Мониторинг на реализирани активности, евалуација на ефекти

4.1. За успешно реализирање на среднорочни и долгорочни програми со кои се опфатени бројни мерки и активности, и во чие реализирање се вклучени повеќе институции, од големо значење е нивната меѓусебна координација како на национално така и локално ниво, мониторинг на реализацијата на мерките и активностите како и нивна евалуација, а со цел оцена на имплементираните мерки и ефекти на програмите.

Имајќи го во предвид фактот што развојот на претприемништвото и МСП во последните години е врз основа на Програма за работа на Владата на РМ 2011-2015 и годишните програми на Министерството за економија и АППРМ, со извршената ревизија во делот на координација, мониторинг и евалуација, ги утврдивме следниве состојби:

- Со Програмата за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП 2007- 2010[11], предвидена е координација меѓу институциите задолжени за развој на претприемништвото и МСП, надгледување/мониторинг на активностите како и евалуација на програмата за што се планирани: тело за меѓуресорска координација, Форум на МСП и опсерваторија на МСП (во рамки на АППРМ) за следење и оценување на мерките поврзани со МСП:
  - Работното тело за меѓуресорска координативна соработка (предвидено и со Националната стратегија за развој на МСП 2002-2013) кое има за цел реализација на Програмата, мониторинг и евалуација на мерките воопшто не е формирано. Активностите за координација на остварувањето на приоритетите во економскиот развој ја врши Заменик Претседателот на Владата на РМ одговорен за економски прашања и неговиот кабинет. Координација во извршување на активностите се спроведува по вертикала меѓу институциите во состав на надлежните министерства или агенции, но не и хоризонтално меѓу инстутуции на централно ниво со сродните на локално ниво;
  - Опсерваторијата на МСП како активност на АППРМ претставува механизам за систематско следење и оцена на состојбите во секторот на МСП кој понатаму ќе помогне во донесувањето на соодветни решенија и мерки во корист на нивниот развој. Истата има за цел преку ex post анализа на ефектите од спроведените политики да подготви извештаи со препораки за креирање на проактивни, ефективни и ефикасни политики во доменот на приватниот сектор. За периодот 2002 -2013 опфатен со Националната стратегија за МСП, МСП

База на податоци и евиденции на микро мали и средни претпријатија

4.2. Регистрацијата и класификацијата на правните субјекти ја врши Централниот регистар на Република Македонија во Трговскиот регистар и регистар на други правни лица при нивниот упис, а при обработката на доставените годишни сметки врши нивно ажурирање. Класификацијата на микро, мали, средни и големи претпријатија се врши согласно критериумите од член 470 во Законот за трговски друштва (Табела 3).

Државниот завод за статистика на Република Македонија, исто така располага со податоци за претпријатијата според нивната големина за што води регистар - Статистички деловен регистар – СДР. Правна основа за негово воспоставување, водење и ажурирање е Законот за државна статистика[19], како и Регулативата (ЕЗ) бр.177/08 од Европскиот парламент за воспоставување заедничка рамка за деловни регистри за статистички цели и за укинување на Регулативата (ЕЕЗ) бр.2186/93 (Regulation (EC) No. 177/2008 establishing a common framework for business registers for statistical purposes and repealing Council regulation No. 2186/93).
Податоците за бројот на претпријатијата според нивната големина добиени од регистрите на ЦРРМ и ДЗС прикажани се во Табела 13.

Табела 13: Број на претпријатија според нивната големина

Извор	Година	Микро	Мали	Средни	Големи	Вкупно
ЦЕНТРАЛЕН РЕГИСТАР НА РМ	2010	40722	16000	501	241	57464
	2011	39204	16424	548	331	56507
	2012	39382	16477	593	373	56825
	2013	38404	16887	596	420	56307
	2014	37533	17219	609	435	55796
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКА	2010	39999	34702	584	212	75497
	2011	46322	25984	607	205	73118
	2012	53117	20341	631	335	74424
	2013	49935	20241	683	431	71290
	2014	49539	19937	724	459	70659

Статистичкиот деловен регистар е збирка на податоци за правни единици (деловни субјекти - правни и физички лица) и статистички единици (претпријатие, локална единица, група на претпријатија), односно досие кое ги содржи статистичките единици кои се активни на територијата на РМ, кои остваруваат приход, или имаат вработени и кои поседуваат релевантни

[19] Службен весник на РМ бр. 54/97, 21/07, 51/11, 104/13 и 42/14

КОНЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ОД РЕВИЗИЈА НА УСПЕШНОСТ - ЕФИКАСНОСТ НА СИСТЕМОТ НА КРЕИРАЊЕ И РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПОЛИТИКИ, МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ВО ЗАШТИТА НА ВАСВИНСКИОТ ФОНД

[illegible] однос на нивното натамошно функционирање, постоење, здружување (спојување), јасно законско дефинирање на ЦЕЛИТЕ, задачите и активностите, кои [illegible] финасирање повеќе буџетски извори за нивно непречено работење.

говорното лице на МЕ во соработка со Владата на РМ, при изготвувањето на ратешките документи да ги предвидат телата/институциите кои ќе бидат

Прилог 1

ПРОГРАМСКИ АКТИВНОСТИ РЕАЛИЗИРАНИ ОД СЕКТОР ЗА ПРЕТПРИЕМНИШТВО И КОНКУРЕНТНОСТ - МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА

во 000 денари

		2013 година					2014 година			2015 година	
Реден број	Назив на активноста	Планирани средства сл весник 4/2013	Измена во сл весник 77/2013	Измена во сл. Весник 103/13	Измена во сл. Весник 143/13	Реализирани средства	Планирани средства сл весник 7/2014	Измена во сл весник 158/2014	Реализирани средства	Планирани средства сл весник 194/2014	Реализирани средства
Програма за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на МСП											
1	Кофинасирање на Европски информативен и иновативен центар во Македонија	3.100	3.100	2.300	2.300	0					
2	Поддршка на автентични занаети	1.200	1.200	1.200	500	353	600	700			
3	Поддршка на занаетчиството во Република Македонија						700		630	1.000	950
4	Надомест на дел од трошоци на деловни субјекти за сертификација на системи за квалитет според ISO стандарди	200	200	200	200	200	300	300	300	300	300
5	Финансиска поддршка за тренинг на HACCP тим за воведување, одржување и модификација на HACCP	300	300	300	300	251	200	100	76	160	100
6	Финансиска поддршка за воведување на HALAL систем	500	500	500	500	31	3.100	3.100	2.322	3.560	1.623
7	Финасиска поддршка на женско претприемништво	630	630	630	1.330	1.283	2.400	1.400	1.108	1.800	1.250
8	Финасиска поддршка на бизнис инкубатори	500	0	0	0	0					
9	Финасиска поддршка на проекти за промоција на занаетчиството	566	466	466	466	466					
10	Финасиска поддршка на бизнис центрите	600	500	350	0						
11	Организирање на бизнис натпревар „Биди перспективен започни свој бизнис"	200	900	900	900	700	1.200	1.200	1.001	1.020	924

МАКЕДОНСКА БАНКА ЗА ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ **MACEDONIAN BANK FOR DEVELOPMENT PROMOTION**

Ул.Димитрие Чуповски 26, 1000 Скопје, Република Македонија
Phone/fax (++389 91) 3115-844/3114-840
SWIFT: MBDPMK22

МАКЕДОНСКА БАНКА ЗА ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ АД
Бр. 03-537/2
08.03.2016 год.
СКОПЈЕ
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА
СКОПЈЕ

Примено: 09.03.2016			
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
09	198/9		

До
Државен завод за ревизија

Главен државен ревизор,
М-р Тања Таневска

Предмет: Забелешки по Нацрт извештај
Врска: Ваш бр.09-198/6 од 05.02.2016 година, наш бр.063-537/1 од 10.02.2016 година

Почитувани,

Во врска со доставениот Нацрт извештај за извршената ревизија на успешност „Ефикасност на системот на креирање и реализација на политики, мерки и активности во насока на развој и поддршка на мали и средни претпријатија во Република Македонија", Ве известуваме дека Македонска Банка за Поддршка на Развојот ад Скопје (МБПР) за изнесените наоди и дадените препоераки во истиот ги има следните забелешки:

Во однос на точка 3.5 Финансиски средства обезбедени од заеми, конкретно за делот во кој се наведени условите под кои се пласираат средствата од кредитната линија од Европска Инвестициска Банка (ЕИБ) до крајните корисници, Ве исвестуваме дека МБПР има пласирано кредити преку деловните банки до крајни корисници согласно наведените критериуми само кај кредитната линија ЕИБ 1. Во текот на реализацијата на кредитната линија е извршена промена на овие критериуми при што за класификацијата на претпријатијата на мали и средни единствено се применува критериумот дефиниран од ЕИБ, односно бројот на вработени да не надминува 250 вработени.

Исто така, сметаме дека во точка 3.5 Финансиски средства обезбедени од заеми, во делот во кој е неведена каматната стапка под која се пласираат средствата до крајните корисници во Нацрт извештајот треба да се појасни дека променетите каматни стапки се применуваат на сите четири кредитни линии, односно каматна стапка до 5,5% се применува и на веќе одобрените кредити од кредитните линии ЕИБ 1, 2 и 3.

Во однос на точка 3.5 Финансиски средства обезбедени од заеми, страница бр. 40 во четвртиот став е наведено дека „само 9% ги исполниле условите и ги искористиле поволните кредитни линии". Сметаме дека наведениот показател не преставува реален одраз за големината на опфатените претпријатија бидејќи го вклучува само бројот на регистрираните претпријатија при што не го зема во предвид следното:

- само дел од претпријатијата имаат потреба од кредити во нивното работење;

МАКЕДОНСКА БАНКА ЗА ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ
MACEDONIAN BANK FOR DEVELOPMENT PROMOTION

Ул.Димитрие Чуповски 26, 1000 Скопје, Република Македонија
Phone/fax (++389 91) 3115-844/3114-840
SWIFT: MBDPMK22

- дел од претпријатија не ги исполнуваат општите услови за одобрување кредит, имено дел од нив имаат блокирани сметки, се презадолжени, имаат негативен капитал, немаат задоволителна ликвидност итн.

Од погоре наведените причини сметаме дека треба да се извршат корекции во Назрт извештајот.

Во однос на точка 3.5 Финансиски средства обезбедени од заеми, страница бр. 41 е наведено дека „малиот број на барања за одобрувања на кредитите се должи пред се на условите што МСП треба да ги исполни за одобрување на кредити-хипотека на недвижен имот, залог на подвижни предмети, меници и др, како и предностите кои се нудат на субјектите при нивното одобрување".

Би сакале да појасниме дека наведените инструментите за обезбедување на кредитите не се кумулативни, односно корисниците на кредитите може да понудат само еден од наведените инструменти. Поради тоа сметаме дека вака утврдените инструменти за обезбедување се прилагодени кон можностите и карактерот на целната група и во никој случај не се пречка за одобрување на кредитите бидејќи кредитите може да бидат обезбедни и само со меница.

Во однос на остатите услови напоменуваме дека тие беа применувани само за кредитната линија ЕИБ 1 и со нив се дава предимство на претпријатијата кои ги задоволуваат овие критериуми во однос на остатите исклучиво доколку на располагање нема доволно средства за финансирање на сите пристигнати барања.

Бидејќи утврдените критериуми не биле пречка за искористувањето на средствата сметаме дека соодветно треба да се корегира и Нацрт извештајот.

Во точка 3.5 Табела 9 „Број на поднесени и одобрини барања" во насловот на последната колона наместо „ЕИБ 3" треба да стои „ЕИБ 4".

Ви благодарам на соработката.

Со почит,

Главен извршен директор
Драган Мартиновски

МАКЕДОНСКА БАНКА ЗА ПОДДРШКА НА РАЗВОЈОТ А.Д. СКОПЈЕ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Одговор
на забелешки на
Нацрт извештај на Овластениот државен ревизор

На ден 09.03.2016 година добиени се забелешки на Нацрт извештајот за извршената ревизија на успешност на тема „Ефикасност на системот на креирање и реализација на политики, мерки и активности во насока на развој и поддршка на мали и средни претпријатија во Република Македонија" број 03-537/2 од 08.03.2016 година, од раководното лице Драган Мартиновски – главен извршен директор на Македонска банка за поддршка на развојот, заведени во Државниот завод за ревизија под број 09-198/9 од 09.03.2016 година.

Забелешките се разгледани од страна на Овластениот државен ревизор и констатирано е следното:

1. Забелешката на констатираната состојба во **точката 3.5.** која се однесува на условите односно критериумите под кои се пласираат средствата од кредитните линии на ЕИБ до крајните корисници претставува известување/коментар за тоа кој од наведените критериумите се применувале при пласирањето за секоја кредитна линии одделно и истата **делумно се прифаќа**. Наведените критериуми под кои се пласираат средствата од кредитните линии на ЕИБ, ревизијата ги имаше во предвид во текот на извршувањето на истата. Поради поодделно прецизирање на критериумите при доделување на кредитите за секоја кредитна линии одделно, пасусот соодветно ќе се дополни во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор.

2. Забелешката на констатираните состојби во точката 3.5. која се однесува на утврдената висина на каматните стапки под кои кредитите се пласираат до крајните корисници **се прифаќа**, поради допрецизирање дека за кредитните линии од ЕИБ 1, 2 и 3, преку анекси кон склучените договори меѓу крајните корисници и деловните банки е применета каматна стапка до 5,5%.
   Наведената состојба ќе биде соодветно обелоденета во Конечниот извештај на овластениот државен ревизор.

3. Забелешката на констатираната состојба во **точката 3.5.** која се однесува на процентот на претпријатија кои ги користеле поволните кредитни линии **не се прифаќа**, од причина што истата се однесува на причините кои довеле до наведениот процент на искористеност на кредити, кои овластениот државен ревизор ги има наведено во продолжение на наодот.

Ревизорски тим:
1. _____
2. _____
3. _____

Овластен ~~државен~~ ревизор
_____